

in ons sterker
appij zekerder
de werken toe-

mate de goede
leven gevonden
lijker verweert
resten van den
gevolg daarvan
in den nieuwen

eenheid.
en in ons leven
geloof kwijnt;
telijk over ons
er armoede is

t goede werken
ons is; maar
eginsel in ons
ooven en goede

rgeloofsverze-
goede werken
daarvan.

enstaande moet
s luiden:

staat in onbe-
richte in de
kracht zich op
—, dat rusten
osheid van zijn
n van de wet

hier twee op-

noodig, dat de
toelagge op de
n?

telkens maakt
meente tot ge-

oven van zich-
m toch worden

r men vergeet,
weer, dat dat
loof en goede
t, waar ik niet

loof en goede
gen: „ja, maar
niet heb”; of:
tu bij mij niet
elkij staan in
in den grond
niet geloof en

den bodem van
toevertrouwen

t wat God mij

loften om die
den.

opgesloten ligt.
Gods Woord
van Woord en
de belofte tot
er aan hebben;
van geloof en
kelijker mij in
zien den weg,
chtiger tot het
aangespoord.
hier zou kunnen

het geloof ster-
len zijn, is het
nog opzettelijk
werken; is het
geloof oefent?”

ng lijdelijk. Bij
het zaad, blad,

oo. Omdat wij
e zijde worste-
komt uit den
e zetten, maar
goede werken,
doen gedijen
is, daar komt
n; maar daar
atplooiing zijn,
aligheid is, als

dat gedragen
van het gebed
te overwinning

wezigheid van
echtheid van
ten dat telkens

goede werken
aan innerlijke

kracht, waardoor het zich beter handhaven leert
tegen het nog in mij wonende ongeloof.

Door de goede werken wordt mijn geloof
versterkt.

Niet in dien zin alsof mijn geloof daardoor
van half tot heel, van halve zekerheid, tot volle
zekerheid zou komen.

Dat kan niet. Want geloof is nooit half; geloof
is zekerheid.

Maar in dien zin, dat het als vrucht van een
leven in goede werken, zich telkens zeldener weer
van zijn plaats zal laten dringen.

D. v. D.

Noorsche kunst.

II.

Trygve Gulbranssen: Winden waaien om de
rotsen. — Zuid-Hollandsche U. M., Den Haag.

In een vorig artikel wees ik er op, hoe in
het Noorden een bijgeloovige angst voor het bo-
vennatuurlijke diep in het hart der sterke man-
nen en vrouwen leeft. Het is in het eerste deel de
heksachtige figuur der oude Ane, die door haar
voorspellingen en geheimzinnige wijsheid een
grooten invloed heeft. Zij heeft den jongen Dag
een schitterende toekomst voorspeld. Daardoor
is mee de handelwijze van den ouden Dag be-
heerscht. Hij heeft alles zoo geregeld, dat deze het
leven maar heeft te aanvaarden om tot dien
grooten opgang te geraken. Persoonlijk heeft hij
nooit moeite met het leven gehad, want zijn va-
der heeft voor alles gezorgd. Maar daardoor kent
hij het leven ook niet.

Ook op Adelheid, zijn jonge bruid, rust een
voorspelling, en een die niet zoo gunstig is. Zij
wordt er telkens aan herinnerd, dat de vrouwen
uit haar geslacht nooit den man krijgen dien
ze liefhebben, en dat ze een anderen man slechts
ongeluk kunnen brengen. Haar geloof, dat God
haar bestemde voor den jongen, schuwen Dag
en de zekerheid van den steun van diens ge-
weldig vader, doet haar de waarschuwingen
van familie en kennissen in den wind slaan. Maar
diep in haar hart blijft een koude angst achter.
De macht en de rijkdom van het Bjørndal-geslacht
verzoet de familie geheel met dit eertijds onge-
wenscht geachte huwelijk. Voor haar blijft echter
de angstige spanning bestaan, of ze haar stillen
echtgenoot, die haar steeds ontwijkt en alleen
blijft in zijn donkere bosschen, ooit geheel voor
zich zal kunnen winnen.

Waakzaam blijft de oude Dag de ontwikkeling
volgen van dit huwelijk, waarvan zooveel afhangt
ook voor hem. De geboorte van twee zonen schijnt
de toekomst veilig te stellen. Het voortbestaan van
het geslacht is verzekerd; man en vrouw groeien
naar elkaar toe, daar de jonge Dag na het aan-
vaarden van dit wonder bezit, zich ook meer
wijdt aan de moeder ervan.

Niets schijnt het geluk meer te kunnen ver-
storen. Dank zij het verstandig beheer van den
ouden Dag, kunnen de donkere tijden, waardoor
bijna alle menschen het benauid krijgen, geen
schaduw doen vallen over het zich ontplooiende
geluk van het nieuwe geslacht. Dag heeft het
gevoel dat God zich met hem verzoend heeft,
dat hij nu den goeden weg gaat.

Wreed wordt dit alles verstoord door nieuwe
sterfgevallen. Weer komt de dood, nu van de
beide kinderen, de ouderen overrompelen. Weer
grijpt God in het leven in door den dood. Het
geslacht is weer uitsterving nabij.

De oude en de jonge Dag laten de jonge
vrouw alleen met haar leed. De oude heeft zelfs
even de gedachte, zelf zijn geslacht te moeten
laten voortleven. De jonge ontvlucht het leed naar
den Stervensberg, een oude spreuk zei, dat ieder
die hem beklom, voor den avond den dood zou
ontmoeten. Na een hyper-romantischen tocht be-
reikt hij den top, om daar in het aangezicht van
den dood zijn leven te overdenken. Hij gevoelt
zijn tekort: nooit heeft hij de betekenis van
het leven gevat, omdat alles voor hem klaar ge-
maakt werd. Hij voelt zijn tekortkoming tegenover
zijn vrouw, die hij in haar leed alleen liet. Somber
is de conclusie die hij trekt uit het leven, na-
melijk dat het leven de dood is.

De voorspelling schijnt vervuld te worden: hij
valt bij het dalen en wordt meer dood dan
levend naar een boschhut gebracht. Daar zoekt
hem zijn vader op, maar deze is onmachtig te
helpen. Maar daar zoekt hem ook zijn vrouw,
na een bange tocht door de bosschen. Haar
liefde strijdt met den dood en ze overwint. De
oude Dag erkent haar als zijn meerdere. Hij heeft
Gods waarschuwing weer herkend. In een gesprek
met haar belijdt hij zijn levenservaring. Het leven
is wel de dood, maar in den mensch is iets
van God. We kunnen den dood overwinnen door
Godsgeloof, vertrouwen en ernstigen, goeden wil.
Daarop vertrouwend wacht hij het leven af. En

weer schijnt God verzoend te zijn. De geboorte
van een tweeling geeft het geslacht nieuwe voor-
uitzichten. Vol trots gaat de grootvader de kin-
deren bij den dominee aangeven voor den doop.
En dan volgt een prachtig gesprek. Twee mannen,
die weten wat ze willen, maar beiden hulp noodig
hebben, zeggen elkaar harde waarheden. De do-
minee oppert het vermoeden, dat Dag hem en
anderen goed doet om aflaat te bekomen van
God, dat hij Gods genade voor geld wilde koopen.

Diep haakt het woord aflaat zich vast in Dags
gedachten. Hij kan het niet ontkennen in zijn
hart, dat hij steeds getracht heeft God te paaien.
Hij kan niet meer genieten de overwinning van
zijn leven. Want juist heeft de booze dochter van
Borgland gedacht zich te kunnen bevrijden uit
zijn greep, door gebruik makend van de inflatie,
voor waardeloos geld haar geheele bezitting terug
te koopen. Ze wil zoo lang van haar wraak
genieten als ze kan. Ze wacht echter iets te
lang. Door nieuwe besluiten wordt het terug-
koopen haar onmogelijk en door haat verteerd,
verbrandt ze in de vlammen waardoor naar ze
hoopte het huis zou verteerd worden. Dags groot-
ste vijandin is heen, maar het treft hem nauwelijks.

Al zijn papieren, het resultaat van zijn levens-
lange worsteling om de macht, laat hij over aan
Adelheid. Zij moet, maar dan beter, zijn taak
voortzetten. Dan ontvlucht hij het huis, om in
eenzaamheid zijn leven te overdenken en klaar
te komen met de aflaat-gedachte. Weer trekt Ade-
lheid de bosschen in, nu om den ouden Dag
te redden. Zij neemt hem mee terug naar zijn
huis en spreekt met hem opnieuw over het pro-
bleem van leven en dood, dat nog onopgelost
is, daar God hem alle eigen werk daaraan heeft uit
de handen geslagen.

Ook de jonge Dag is daarmee niet gevorderd.
Opnieuw heeft hij in de bosschen bijna den dood
gevonden, door den moordaanslag van een boos-
doener. Hij leert weer, dat het leven den dood
in zich draagt, en dat men op het leven niet kan
vertrouwen.

Adelheid durft zelf geen raad te geven, dien
ze wel weet. Zij grijpt dan naar haar familie-
bezit — een bijbel van haar grootvader, den
bisschop. En daar vindt de oude Dag, als hij
juist het boek moedeloos uit de hand wil leggen,
een gedichtje, door den bisschop geschreven. De
slotregel daarvan treft hem, die door eigen kracht
en plichtsbetrachting den weg tot God wilde vin-
den: Gebed is de tocht van den wil naar God.

• • •

Dit abrupte slot van het tweede deel kan het
einde van het boek niet zijn. Met belangstelling
zien we uit naar het derde deel: „De weg tot
elkander”. Veel vraagt nog om oplossing. De
jonge Dag heeft zijn leven nog te veel in de
bosschen verborgen. Voor hem moet de geheele
oplossing van het groote levensprobleem nog
komen. „Winden waaien om de rotsen” is wel
een prachtige symbolische titel. De koude dood-
wind heeft hem alleen nog maar doen verstijven,
den adem van het nieuwe leven heeft hij nog
niet gevoeld. En ook de oude Dag staat nog
maar op den drempel.

Forsch heeft de schrijver zijn karakters ge-
schreven. Te romantisch zal men misschien enkele
gedeelten vinden, te fel de tegenstelling tusschen
het goede geslacht Bjørndal en het slechte
Borgland. Maar hoe prachtig uitgewerkt is het
krachtige leven van die sterke mannen, tegen
den achtergrond van de eeuwige bosschen en de
donkere bergen.

Hier is een groot schrijver aan het woord, die
een ontzaglijk probleem op een grootsche wijze
ontplooi en tot oplossing ziet te brengen.

G. r.

H. S.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN

Een nieuwe Moraal?

IV.

De dienst aan de Gemeenschap.

„De eerste van alle zedelijke verplichtingen”,
zoo luidde het, „welke de communistische moraal
op den individueelen mensch, man of vrouw,
legt, is die van den dienst aan de gemeenschap,
waartoe hij behoort.”¹⁾

We hebben reeds gezien waarop het bolsjewisme
dien eisch tot bevordering van het heil der maats-
schappelijke samenleving baseert. Niemand be-
reikt, aldus het betoog, den volwassen leeftijd,
zonder een groote persoonlijke schuld
aan de gemeenschap, die voor ieders voeding en
ontwikkeling zulke belangrijke offers bracht, en
ook nog verder brengen wil. De mensch behoort
dus nu op zijn beurt alle krachten in te spannen
om die schuld af te lossen en den voorspoed
van zijn weldoenster grooter te maken, waardoor

1) Sidney and Beatrice Webb: „Soviet-Communism”, dl. II,
pag. 1048 en 1135 e.v.

deze steeds beter haar „levenstaak” zal kunnen
volbrengen.

Zij heeft gegeven, maar wil ook ontvangen;
zij heeft gediend, maar wil ook gediend worden.

Dat is het communistische „stuk der dank-
baarheid”. Met kracht wordt het verkondigd,
opdat het „sociale geweten” der hoorders ont-
wake, en zij hun erkentelijkheid jegens de zor-
gende gemeenschap in al hun daden zullen toonen.

Wanneer echter bij die verheerlijking der liefde-
volle verzorgster het geweten der nalatige schul-
denaars nog mocht blijven sluimeren, zullen zij
wel wakker geschud worden door de bedreigingen,
waarmede de „eerste dienaars” der gemeenschap
hen nu overladden. Wee den mensch, die zijn
schuld niet terugbetaalt: voor hem is er geen
erbarmen. „Wie minder presteert dan waartoe
hij in staat is, en toch het volle deel neemt
van de rijkdommen, welke door arbeid zijn voort-
gebracht, is een dief en moet als zoodanig be-
handeld worden.”²⁾

Hij zal, schrijven de Webbs, om te beginnen
elken dag en overal scherpe verwijten van zijn
medarbeiders over zijn tekortkomingen hooren.
Als zijn luiheid en slapheid voortduurt, wordt hij
in zijn eigen belang voor een tijd uit de gemeen-
schap verwijderd teneinde een „doelmatige kuur”
te ondergaan.³⁾ Vooral wanneer zijn slechte voor-
beeld navolging vindt, en het door hem geslichte
kwaad dus voortwoekert, of wanneer de machines
door zijn onachtzaamheid sterk slijten en kapot
gaan, kan een strenge straf niet uitblijven.⁴⁾ De
gemeenschap is hard voor den mensch, die haar
weldaden niet voldoende wil vergelden; haar
oogen zijn voortdurend op al haar leden gericht
om na te gaan of zij hun plicht doen.

Wie het snelst zijn schuld liquideert mag op
een extra-belooning rekenen. Hij ontvangt niet
slechts goederen, welke voor zijn levensonderhoud
noodzakelijk zijn, maar hij wordt bovendien over-
eenkomstig zijn „sociale waarde”, dit beteek-
ent overeenkomstig zijn productiviteit, van
graad tot graad bevorderd. Het toekennen van zulk
een prijs geschiedt niet belangeloos: het stimuleert
immers den producent tot grootere activiteit.
„Vandaar ook de aansporing tot een buitengewone
krachtsinspanning in de stoot-brigade, welke nog
voortdurend verhoogd wordt door een onderlingen
socialistischen(!) wedijver, en publieke huldebetu-
gingen, maar ook door manifestaties van publieke
spot en publieke ongenade”. De gemeenschap pro-
fiteert in hooge mate van den roem, waarop zij
haar ijverigste werkers onthaalt.

Zoo wordt, volgens menig auteur, het leven in de
Sovjet-Unie beheerscht door den vasten wil om
de „schuld, welke op allen drukt”, te vereffen-
nen. Dat geldt voor ieder individu, dat geldt ook
voor elke groep. „Of het een dorpssovjiet is of de
„Grootte Raad”, een eenvoudig fabrieksbestuur of
een industriële trust, de kleinste collectieve boer-
derij of het bureau, hetwelk den geheelen buiten-
landschen handel der Sovjet-Unie leidt, iedere
groep wordt van de noodzakelijkheid doordrongen
om haar verplichtingen na te leven. Voor dat doel
zijn zij gevormd, en niet in de eerste plaats om
voor haar eigen rechten op te komen.”

Een waar „universalisme”, zonder aanzien des
persoons, zou daarom een ieder vervullen. Man en
vrouw, Rus en niet-Rus, hooggeplaatste leiders
en eenvoudige werkers, richten zich allen naar
hetzelfde doel, vinden elkaar in de uitoefening
van die eene grootsche taak: de dienst aan de
gemeenschap.

• • •

Op deze wijze prijzen de Webbs de moraal van
de bolsjewistische samenleving. De nieuwe, com-
munistische zedewetten hebben op hen blijkbaar
een diepen indruk gemaakt. Alle disharmonie, die
h.i. het leven in de kapitalistische landen ver-
teert, heeft in Rusland, zeggen zij, plaats gemaakt
voor een roerende eensgezindheid en eenswillend-
heid. „Door deze dominerende karaktertrekken
onderscheidt de wordende moraal van het Sovjet-
Communisme zich van die van andere beschaving-
en”. Zij is daarom, naar het oordeel der
genoemde Engelsche schrijvers, meer dan een
harde plichtsleer. Een der voornaamste kenmer-
ken van het „Goede Leven” in de U.S.S.R. is
volgens hen de arbeidsverdeling naar ieders
capaciteiten en wenschen. Niemand zou tot een
werk gedwongen worden, waartoe hij technisch
niet in staat is of waarin hij weinig lust heeft.
„Daarom heeft de arbeid in Rusland zijn slaven-
karakter verloren, zij is niet langer het wrede
lot van een minderwaardige klasse of onderdrukt
ras, maar een zaak van eer en vreugde voor
ieder lid der maatschappij”. Deze arbeidsvreugde
was, zoo heet het, voor Lenin de reden om
het „Goede Leven” te baseeren op de sociale
gelijkheid temidden van den over-
vloed.”

De zedelijke en materiele noodzaak om in de
eischen der zorgende gemeenschap te voorzien,
zou dus in alle werkers een heilig vuur hebben
ontstoken, waardoor zij met geestdrift en liefde
hun taak verrichten. De tegemoetkoming aan die
eischen zouden zij als een heerlijken plicht be-

2) Idem, pag. 1050. De uitspraak is van Bernard Shaw.
3) Idem, pag. 1136.

schouwen: alle gevoel van dwang is hen dus vreemd.

„Het communisme“, schrijft Berdjajew, „onderwerpt het leven van alle mensen aan een groote bovenpersoonlijke wereldomvattende taak. Het keert terug tot de opvatting van het leven als een dienst... Ieder mensch kan zich in het communisme als den bouwer der nieuwe wereld voelen. Al is het ook de oprichting van den toren van Babel — het leven van ieder mensch, hoe klein ook zijn rol in het geheel van den communistischen arbeid is, wordt door het bedwelmende, bovenpersoonlijke werk vervuld en aan den gang gehouden.“⁴⁾

In die sfeer, wordt gezegd, past het verlangen naar sociale gelijkheid. Het leven in de Sovjet-Unie zou zich diensgevolge op een geheel andere wijze ontwikkelen dan in de Westersche landen. Het Sovjet-Communisme demonstreert, zooals zijn verdedigers ons vertellen, immers een duidelijke eenheid, welke „een volkomen contrast vormt met de verdeeldheid, die de Westersche beschaving kenmerkt.“

De zedewetten, welke gegrond zijn op den harmonischen dienst aan de gemeenschap, die in volkomen sociale gelijkheid vervuld wordt, en op de maximale ontwikkeling van de gezondheid en de werkcapiaciteit van ieder individu, sluiten, zoo heet het, het winst-motief en de uitbuitingsgedachte geheel buiten. Zij zijn, aldus verder het betoog, in overeenstemming met het weloverwogen projecteren van een productieplan, om in de behoeften der gemeenschap te voorzien.

Daarom steunen „alle economische en politieke organisaties in de Sovjet-Unie, en met hen de geheele moraal“ op de „grondige kennis der toegepaste wetenschappen“, op een „innig vertrouwen in het nuttig effect van een universeel onderdicht omtrent al hetgeen over het heelal bekend is, met inbegrip van de menschelijke natuur zelf,“ waarbij „alle wonderdadig supernaturalisme of mystiek geloof in het voortbestaan van een persoonlijk leven na den dood volkomen wordt geweerd“. „Het Vertrouwen op God is vervangen door den Dienst van den Mensch“.

We meenden goed te doen met uitvoerig weer te geven hoe de verdedigers van het bolsjewisme over den „dienst aan de gemeenschap“ denken. De goddelooze leuze, waarmee hun enthousiaste uiteenzetting werd besloten, toont ons zijn ware karakter.

Hoe vergissen mensen als Berdjajew en Stanley Jones zich, wanneer zij dat „universalisme“ en die „samenwerking“ in de Sovjet-Unie als een „Christelijke waarheid in beginsel“ eeren. „Er is“, schrijft Stanley Jones immers, „in het communisme zooveel wat Christus zou hebben goedgekeurd“⁵⁾, en daartoe rekent hij in de eerste plaats de „poging om een maatschappij te stichten, die gegrond is op coöperatie en niet op concurrentie, een samenleving waar niet het succes van den een het ongeluk van den ander beteekent.“ En Berdjajew oordeelt dat de bolsjewistische „idee eener „Planwirtschaft“, een principieel juiste idee is“⁶⁾, al richt hij zich ook scherp tegen haar tegenwoordigen vorm. Zoowel de Webbs als Berdjajew begaan een groote fout. De eersten beroepen zich ter ondersteuning van hun denkbeelden over de communistische moraal ook op de geschriften van den Russischen denker, waarin hij het „natuurlijke instinct van de Russen voor het collectivisme“, speciaal voor „de idee van het collectieve karakter van de wegen des heils“, beschrijft. De laatste zegt dat de eigenlijke bron van het bolsjewisme niet het Marxisme is, maar dat het „uit de diepten van de Russische volksziel omhoog is gestegen als een daarin wonende oerkracht“.

Het bolsjewisme heeft echter ook met de „Russische religie“ weinig of niets gemeen. Zijn moraalbeschouwing leert ons dat maar al te duidelijk. Wanneer zulk een scherpe tegenstelling wordt gemaakt tusschen den dienst van God en den dienst van den mensch, als de communist doet, dan behoeft men waarlijk niet naar een „verwantschap“ met eenige religie te zoeken. Er kan niet de geringste overeenkomst bestaan tusschen de gedachtenwereld van een volk, dat in broederlijke gemeenschap den Almachtige wil dienen, en die van een menschenmenigte, welke zich vereenigt om God, den Regeerder en Schepper der wereld, volkomen te verwerpen. Niet alleen haar inhoud, maar ook haar oorsprong is bij beide groepen een totaal andere. De mystieke sfeer der Russische Christenen waarin zij hun geloof in de universele verlossing van het gansche menschedom beleden, moest eerst geheel verbroken worden, voordat het bolsjewisme zich van hen kon meester maken. Hun ontroerende — maar nochtans onschrijftuurlijke — belijdenis: „In de kerk worden wij allen gemeenschappelijk behouden, wij allen tezamen met al onze broederen,“ is wezenlijk onderscheiden van de hemeltergende

bolsjewistische aanbidding der aardse verlossing, door den „gemeenschappelijke arbeid“.

Het is principieel verkeerd om de abstracte idee van het collectivisme te verheffen tot een „kern-waarheid“, alsof die idee de gestalten schiep, in welke zij zich vertoont. Het heeft zelfs geen zin om over zulk een idee te spreken: zij is slechts een product van 'smenschen verbeelding.

Het komt voor alle dingen op de vraag aan wat onder de „gemeenschap“ wordt verstaan, welke plaats aan haar en aan de menschen, die haar vormen, wordt toegekend. Pas wanneer omtrent die vraag klaarheid is verkregen, kan de betekenis van den arbeidsdienst bepaald worden.

Het verheerlijken van den „dienst aan de gemeenschap“, zooals dat in Rusland geschiedt, treffen we ook in andere dictatoriaal geregeerde landen aan. Met bijna dezelfde woorden predikt het nationaal-socialisme de verplichte dankbaarheid, nu jegens de rasgemeenschap, en wekken ook de verkondigers van deze leer de hoorders op tot het „afbetalen der schuld“, uitte ook zij dezelfde dreigementen, wanneer de ijver niet groot genoeg is, eischen ook zij herhaaldelijk het brengen van belangrijke offers.

In een belangengemeenschap, wordt alles ondergeschikt gemaakt aan het gestelde, menschelijke doel. Het woord van Paulus „Zijt niemand iets schuldig, dan elkander lief te hebben; want die den ander liefheeft, heeft de wet vervuld,“ vindt daar geen weerklank.

Integendeel: die gemeenschap wordt verteerd door haat en onderlingen naijver. Daarom beteekent een voortschrijden op den ingeslagen weg den ondergang. Aan het einde vinden we niet de ideale samenleving, waarin de een den ander uit liefde dient, maar de anarchie, waarin de een den ander tracht te vernietigen. Menigeen heeft gedacht, en denkt nog, dat in Rusland het individualisme definitief overwonnen is. De practijk bewijst het tegendeel. Schijnbaar is men daar een heel eind gevorderd op den weg naar het „collectivisme“, in werkelijkheid is het eindpunt zeer ver. Voortdurend is er immers groote strijd om de machtspositie: verbanningen en uitsluitingen volgen elkander op. Voortdurend is er heftig verschil van meening over wat waarlijk „dienst aan de gemeenschap is“. Dat kan ook niet anders.

De normen ontbreken geheel, de wet is verworpen. Met onbepaalde, veranderlijke „maatstaven“ worden de handelingen der menschen gemeten. De moraal is verdwenen.

Den volgende keer hopen we dat met enkele voorbeelden toe te lichten. Zij betreffen o.a. conflicten in den boezem der „communistische partij“. Een belangrijk deel der bolsjewistische werkers in de Sovjet-Unie heeft den dienst aan de gemeenschap terecht als een harden dwangarbeid gevoeld. Van „sociale gelijkheid“ was geen sprake.

De vragen, welke we in het vorige artikel gesteld hebben, vinden dan vanzelf een antwoord.

A. B. t. B.

ZENDING EN EVANGELISATIE

Ds K. van Dijk recht verkregen.

De kwestie-Ds K. van Dijk, welke nu reeds verscheidene jaren onrust en beroering gebracht heeft in Oost-Indië op het zendingsterrein en in ons vaderland, heeft, naar wij hopen mogen, haar einde bereikt.

Ds van Dijk heeft om recht gevraagd, ja gesmeekt, telkens weer. En nu heeft de Synode van Amsterdam hem recht verschaft.

Dat wil natuurlijk niet zeggen, dat hij in alles gelijk gekregen heeft. Wanneer iemand ongelijk heeft, en toch gelijk krijgt, is dat een onrecht, hem aangedaan; een Christen weet dit ook zeer wel, en Ds van Dijk ook.

Maar het ging er om, of er onrechtmatige dingen waren geschied. Ds van Dijk meende van wel, en hij kwam met de stukken als evenzovele bewijzen voor den dag. Echter, het spreekt vanzelf, dat hij een verkeerd kijk op sommige zaken kon hebben, en ook, dat hij zelf in een of ander opzicht gefaald had, dat den onderzoeker van zijn zaak niet zou ontgaan. En zoo is dan de uitspraak gepubliceerd.

Zonder meer: gepubliceerd. Van de debatten over het voorstel van de commissie in deze zaak, hoorden wij niets; en dat is goed ook. In comité heeft de Synode de uitspraak ongetwijfeld nauwkeurig overwogen en besproken, en het resultaat heeft men in de kranten kunnen lezen.

Eigenlijk kunnen wij niet van één zaak spreken. Eerst is er de zaak van het psalmboek, waarover reeds een paar weken geleden een beslissing viel. Ds van Dijk had het daarbij de Synode gemakkelijk gemaakt, door het onvoorwaardelijk afstaan van zijn berijming aan de Inlandsche Synode.

Voorts was er de groote oneenigheid tusschen Ds van Dijk en de Vergadering der missionaire

dienaren des Woords. Men leefde gescheiden van elkander; misschien moet zelfs gezegd: tegenover elkander. Dat dit tot groote geestelijke schade van de zendingsarbeiders was en van den zendingsarbeid, behoeft geen betoog. Maar de Synode heeft ook deze zaak behandeld; het komt hierop neer: Ds van Dijk en de Afzonderlijke Vergadering der missionaire dienaren des Woords zullen elkander schuld belijden! Hier is ook weer bewaarheid het spreekwoord: waar twee kijven, hebben zij beide schuld. Wel valt het op, dat eerst die Afz. Vergadering tot betuiging van leedwezen wordt aangespoord, en daarna Ds van Dijk. Conclusies zullen wij hieruit niet trekken.

Ten derde is er de oneenigheid geweest tusschen de Generale Deputaten en Ds van Dijk.

Niet minder dan vijf punten vormden de aanklacht van Heeg's miss. dienaar.

Allereerst was de klacht, dat deputaten eendrachtig geweigerd hadden in het Zendingblad plaatsruimte te geven aan een schrijven van Ds van Dijk, ter weerlegging van een minder juiste uitspraak van de Synode van Middelburg. De Synode van Amsterdam zegt hiervan, dat Ds van Dijk door een aangebrachte correctie van de hand van den redacteur tevreden gesteld had kunnen zijn, maar dat, achteraf gezien, de deputaten juist zouden hebben gehandeld, indien zij, al was het ook maar eenmaal, een schrijven van Ds van Dijk hadden opgenomen. Ja, van achteren zien wij de dingen heel anders dan tevoren.

De tweede klacht was, dat deputaten aan de kerken een circulaire hadden gezonden naar aanleiding van de psalmberijming van Ds van Dijk en het verzet tegen de invoering hiervan door de zendingsarbeiders; deputaten hadden daarin partij gekozen tegen Ds van Dijk, en bovendien buiten zijn voorkennis dit schrijven verzonden. Beide wordt door de Synode afgekeurd; maar men moet niet zeggen, dat deputaten niet een circulaire mochten zenden; en als Ds van Dijk aan het verzoek van de Arnhemse Synode had voldaan en alleen den kerkelijken weg had bewandeld, dan zou zulk een circulaire vanzelf achterwege zijn gebleven.

Hierbij ware wel het een en ander op te merken, maar wij doen het niet; wij zijn veel te blij, dat de Synode sprak en wel sprak op zulk een wijze. Men merkt het dadelijk, dat men alles heeft nageplozen. Zeker, Ds van Dijk was er niet, terwijl de Afz. Vergadering wel haar pleitbezorgers had. Maar het blijkt o.i. niet, dat deze laatste misbruik van hun positie hebben gemaakt. De Synode heeft er allermint naar gestreefd Ds van Dijk „af te maken“, en de deputaten „voor te trekken“. Er is hier inderdaad recht geschied.

Dat geldt ook voor het derde punt. Ds van Dijk had zich tot den kerkeraad van Heeg gewend met een klacht, terwijl de generale deputaten daarover advies hadden gegeven. Maar de deputaten waren daartoe aangezocht, en gingen hun mandaal daarmee niet te buiten.

Belangrijker is dan ook het vierde punt. Het betreft de klacht, dat deputaten zijn woorden hebben verdraaid en alzoo iets beloven deden, dat hij niet beloofde. Hierin krijgt Ds van Dijk gelijk, daar inderdaad de stipulatiën voor tweemaal uitlegging vatbaar zijn, en dus de beschuldiging door deputaten niet kon worden waargemaakt.

Maar een paar weken later, 24 Juli 1935, gaf hij een belofte, die hij toch wel heel duidelijk verboden heeft, en daarover sprak de Synode haar ernstige afkeuring uit, evenals over den toon in een brochure van zijn hand.

Ten slotte oordeelde de Synode, dat Ds van Dijk van verdere publicatie, in welken vorm ook, afzie, „opdat mede daardoor eindelijk de rust en de vrede, zoowel in de kerken in Nederland als in Indië onder Gods rijken zegen moge terugkeeren“.

Wij vertrouwen, dat Ds van Dijk aan den wensch der Synode gehoor zal geven. Hij heeft zich tot deze vergadering gewend met het verzoek om recht. Een commissie heeft lang en breed alle mogelijke stukken nagegaan. Men kan er zeker van zijn, dat men de waarheid heeft willen dienen.

Ds van Dijk zal er niet aan twijfelen, dat de broeders ook het goede voor hem hebben gewild, en dat van een voorkeur geven aan deputaten geen sprake was.

Het is mogelijk, dat hij een paar uitspraken wat anders zou willen geformuleerd hebben; maar hetzelfde kunnen misschien ook deputaten begeeren. Maar leest men het breede stuk, dan is de indruk wel heel sterk, dat er recht gedaan is naar het beste weten.

Laten wij de Synode dankbaar zijn voor dezen zwaren arbeid, dien zij in Gods kracht heeft verricht. Het zal haar niet gemakkelijk zijn gevallen, want een broedertwist is hoogst onaangenaam. Bovendien, Ds van Dijk is een man, die in het zendingswerk een belangrijke plaats inneemt; hij heeft reeds 30 jaren met onverdroten ijver in het Koninkrijk Gods gearbeid en in Gods gunst zeer veel tot stand mogen brengen.

Het is pijnlijk in enkele opzichten iets in zijn doen te moeten betreuren. Maar het staat wel vast, dat hij het goede ook in deze dingen zocht, niet minder dan deputaten.

Wij leeren komen is blijven met warme liefde in het zendingstijd.

Generale

Vrijdagmiddag 16e zitting. Ds J. v. de kwestie Dr W. A. de conclusies ningen over Woords en E. sche leger. D. „Saamvatti te spreken: te dat het eenigbaar is. Nederlandsch a. inzonder officier te gr b. de milit digheden kan die het geb kunnen schac 2e dat war tiele gevolge wist, dat de zonder daart ontslag voort tot den resp. te worden.“

Hierna wa Breukelen, d dende leden c staan; 2e d gehoorzaam in een goede 3e dat alle al gehoorzaam van kerkelijk en waarschut consequentie onderscheid geestelijk o of — kracht wijzing in d het oudere d hardt princip lid in de zelf dat zulke mo ongehoorzaam gewenscht is censuur-proci gevolgd wort met een for Synode ernst de tucht over

Tevens kw de classis Ar doopleden“ t classis wijst e gevoelen“ in c zij van orde een kwestie kerken zijn b onder leiding uitsluit naar t ling van afv Generale Syn gelegenheid commissie of te adviseeren doen toekom De commis de Synode d uitgesproken sterdam te v definitieve re ter hand te n 2e daartoe met de opdra e.v. regeling dienen; en 3e vóór 1 Jan. te zenden.

Rapporteur de conclusies

Hierna kw bezwaarschrij tegen de uit Holland-Z., i conclusie was Dr G. K. E. ten voor inz litz, Ebersbac Het rappor

Hierna kw vastgesteld in waarover de Deze conclu De General gaderingen h zijn tusschen 1933 voor de

4) „Wahrheit und Lüge des Kommunismus“, pag. 24.

5) „Christus' Antwoord op het Communisme“, pag. 218 en 222.

6) „Wahrheit und Lüge...“, pag. 23.